

Tahap Iklim Dua Buah Sekolah Di Daerah Batu Pahat, Johor: Satu Tinjauan

M. Al-Muz-Zammil B. Yasin & Shahrulrizan Bin Zainal Abidin

Fakulti Pendidikan

Universiti Teknologi Malaysia

Abstrak : Tujuan kajian ini adalah untuk meninjau tahap iklim sekolah di dua buah sekolah di Batu Pahat Johor. Empat aspek iklim telah ditinjau iaitu (1) hubungan sosial, (2) pengurusan sekolah, (3) pengajaran dan pembelajaran, dan (4) suasana sekolah. Seramai 103 orang guru dilibatkan dalam kajian ini bagi menjawab set soal selidik yang mengandungi 40 item yang mewakili dimensi (subscales) yang dikaji. Data yang diperolehi dianalisis dengan menggunakan perisian *Statistical Package for Social Sciences (Version 14.0)* bagi mendapatkan nilai frekuensi, peratusan dan min bagi kajian. Dapatan menunjukkan bahawa semua dimensi yang dikaji berada pada tahap tinggi dengan nilai min bagi dimensi hubungan sosial, pengurusan sekolah, pengajaran dan pembelajaran, dan suasana sekolah dengan masing-masing mendapat nilai min 3.931, 4.015, 3.950, dan 3.713. Beberapa cadangan kajian lanjutan diberikan bagi tujuan penambahbaikan kajian.

Katakunci : tahap iklim

Pendahuluan

Iklim sekolah merujuk kepada satu keadaan keseluruhan yang terbentuk daripada beberapa aspek perhubungan sosial yang terdapat dalam kawasan sekolah, keadaan fizikal sekolah, sistem pentadbiran, prestasi pelajar dan keadaan persekitaran sekolah. Pusat Perkembangan Kurikulum (1992) mendefinisikan '*iklim sekolah sebagai suasana sekolah yang baik di mana keadaan persekitarannya dirasakan selesa, tenteram, mesra, riang dengan pembelajaran yang lancar*'. Ibu bapa, guru dan para pelawat akan menyedari perkembangan sekolah sebaik sahaja mereka memasuki sekolah. Gerak hati mereka akan membuat tanggapan melalui beberapa isyarat, cara pembelajaran dijalankan, cara pelajar menjawab apa yang diminta, bagaimana memajukan sekolah dan bagaimana guru mengendalikan pelajar (Finlayson, 1973).

Sebuah sekolah boleh mengalami iklim positif dan negatif (Smith, 1995). Lazimnya, iklim sekolah yang dianggap positif mempunyai ciri-ciri seperti suasana kerja yang produktif, perhubungan sosial yang baik antara warga sekolah, keadaan struktur sekolah yang selesa, bersih dan susun atur serta landskap yang menarik. Iklim sekolah bukan sahaja tentang 'perasaan selesa' tetapi sesuatu yang dinamik dan merangkumi semua aspek interaksi dan aktiviti pengajaran-pembelajaran. Jika iklim sekolah yang positif ingin diwujudkan dan dipelihara, ia harus disesuaikan dengan aspek keperluan pelajar yang asas seperti pembangunan fisiologi, psikologi dan sebagainya.

Terdapat pula iklim persekolahan yang keadaannya kucar-kacir, kurang selamat, tidak tenteram dan teratur, malah sering menghadapi konflik dan masalah disiplin. Iklim persekolahan ini adalah merupakan iklim negatif atau tertutup (Mok Soon Sang, 2003). Sekolah yang lazimnya negatif mempunyai masalah seperti tingkah laku yang kurang memuaskan di kalangan pelajar-pelajar, sikap suka membuang sampah di merata tempat, menconteng dinding sekolah, pelajar suka ponteng sekolah dan kes buang sekolah yang kian meningkat (Smith, 1995). Bagaimanapun, dalam realiti, jarang sekali terdapat iklim sekolah positif atau negatif, tetapi kebanyakan sekolah terletak pada iklim sekolah dalam satu kontinum di antara positif dan

negatif. Dengan perkataan lain, iklim setiap sekolah biasanya mengandungi sesetengah ciri positif dan sesetengah ciri negatif.

Oleh itu, mewujudkan suatu iklim yang sihat amat penting dalam membina sekolah yang berkesan. Pembentukan iklim sekolah tidak akan tercapai tanpa pengetua sekolah kerana pengetua adalah orang yang paling penting dalam pembentukan iklim sekolah yang sesuai dan positif untuk pengajaran dan pembelajaran di sekolah. Smith (1995) menegaskan bahawa gaya kepimpinan yang diamalkan oleh seseorang pengetua dan peranannya sebagai pemimpin iklim di sekolah akan membawa kesan yang nyata terhadap iklim dan budaya sekolah.

Pernyataan Masalah

Iklim sekolah merujuk kepada satu keadaan keseluruhan yang terbentuk daripada beberapa aspek perhubungan sosial yang terdapat dalam kawasan sekolah, keadaan fizikal sekolah, sistem pentadbiran, prestasi pelajar dan keadaan persekitaran sekolah. Iklim sekolah bermaksud norma dan sikap guru serta murid yang boleh mempengaruhi pengajaran dan pembelajaran di sekolah. Ia merangkumi perasaan yang ada pada seseorang mengenai sekolah, iaitu sama ada sesebuah sekolah itu merupakan satu tempat belajar yang berkesan atau sebaliknya.

Persoalan yang timbul di sini adalah, apakah tahap iklim sekolah dari aspek hubungan sosial, pengurusan sekolah, pengajaran dan pembelajaran serta suasana sekolah?

Objektif Kajian

Objektif kajian ini adalah untuk:

- i. Mengenalpasti tahap iklim sekolah dari aspek hubungan sosial di dua buah sekolah di daerah Batu Pahat.
- ii. Mengenalpasti tahap iklim sekolah dari aspek pengurusan di dua buah sekolah di daerah Batu Pahat.
- iii. Mengenalpasti tahap iklim sekolah dari aspek pengajaran dan pembelajaran di dua buah sekolah di daerah Batu Pahat.
- iv. Mengenalpasti tahap iklim sekolah dari aspek suasana di dua buah sekolah di daerah Batu Pahat.

Kepentingan Kajian

Kajian ini adalah penting untuk mengenalpasti tahap iklim sekolah di Sekolah Menengah Kebangsaan Dato' Seth, Yong Peng, Johor dan Sekolah Menengah Kebangsaan Convent Batu Pahat, Johor yang terdiri daripada empat aspek iaitu hubungan sosial, pengurusan, pengajaran dan pembelajaran serta suasana sekolah. Hasil daripada kajian ini dapat dimanfaatkan khususnya oleh guru-guru yang berada di dua buah sekolah terbabit bagi mempertingkatkan keberkesanan proses pengajaran dan pembelajaran mata pelajaran dari masa ke semasa.

Pihak-pihak lain seperti pihak pentadbir sekolah, Pejabat Pendidikan Daerah dan Jabatan Pendidikan Negeri, juga boleh menggunakan hasil kajian ini untuk membuat pemantauan dan perancangan yang perlu bagi memastikan iklim sekolah sentiasa berada dalam persekitaran yang positif.

Di samping itu kajian ini juga dapat menjadi sumber rujukan kepada pihak Kementerian Pendidikan serta memberikan panduan kepada mana-mana pihak yang ingin membuat rujukan mengenai data-data atau cadangan-cadangan yang ada di dalamnya.

Reka bentuk Kajian

Kajian ini dijalankan dalam bentuk soal selidik yang telah diedarkan kepada pihak responden. Penyelidik berpendapat bahawa penggunaan soal selidik adalah lebih mudah, menjimatkan kos dan juga memudahkan pihak responden untuk menjawab soalan yang dikemukakan. Menurut Mohd. Majid (1990), penggunaan soal selidik dapat meningkatkan ketepatan dan kebenaran yang diberikan oleh sampel kerana ia tidak dipengaruhi oleh penyelidik. Ini bermakna responden berpeluang menjawab secara bebas dalam tempoh masa yang diberikan tanpa pengawasan penyelidik. Oleh itu jawapan yang diberikan akan lebih jujur dan menggambarkan keadaan sebenar aspek-aspek yang dikaji.

Sebelum soal selidik diedarkan, penyelidik terlebih dahulu menghantar kertas cadangan penyelidikan ke Bahagian Perancangan dan Penyelidikan Dasar Pendidikan bagi tujuan untuk mendapatkan surat kebenaran menjalankan kajian. Selain dari itu penyelidik juga akan menghubungi pihak pentadbiran sekolah berkenaan untuk mendapat kebenaran sebelum mengedarkan soal selidik. Ini bertujuan untuk memudahkan lagi mendapat kerjasama dari guru-guru yang berkenaan.

Populasi dan Sampel Kajian

Populasi merupakan cerapan ke atas sekumpulan individu atau objektif yang mempunyai sekurang-kurangnya satu ciri atau sifat yang sama di antara individu dengan individu lain (Mohd Najib, 1999). Mohd. Majid (1990) pula menyatakan sampel adalah sekumpulan kecil unsur yang diambil daripada satu rangka persampelan. Sampel mewakili sesuatu populasi di dalam sebarang tinjauan. Tinjauan bertujuan untuk membuat kesimpulan mengenai populasi berdasarkan maklumat yang terkandung di dalam sampel.

Populasi yang digunakan dalam kajian ini ialah guru-guru di dua buah sekolah di daerah Batu Pahat iaitu Sekolah Menengah Kebangsaan Convent, Batu Pahat dan Sekolah Menengah Kebangsaan Dato' Seth, Yong Peng. Bagi tujuan kajian ini penyelidik menggunakan keseluruhan populasi guru-guru yang ada di dua buah sekolah ini iaitu seramai 103 orang.

Instrumen Kajian

Instrumen kajian ini telah diambil daripada set soal selidik hasil penyelidikan Mohd. Aiman (2007) yang telah pun diuji keberkesanannya melalui kajian rintis yang telah dilakukan pada 9 Julai 2007 terhadap 10 orang guru yang mengikuti Program Kursus Pengsiswazahan Guru (PKPG) yang mengikuti kursus Sarjana Muda Teknologi Serta Pendidikan (Kemahiran Hidup), Universiti Teknologi Malaysia. Analisis telah dibuat terhadap kajian rintis yang dijalankan, didapati nilai Total Alpha Cronbach yang diperolehi ialah 0.969. Nilai Alpha Cronbach bagi setiap dimensi yang dikaji pula ialah 0.840 bagi aspek hubungan sosial, 0.957 bagi aspek pengurusan, 0.683 bagi aspek pengajaran dan pembelajaran manakala 0.935 bagi aspek suasana.

Setelah diselidiki berdasarkan "*Alpha if item deleted*" item 1 iaitu " Pihak sekolah menghadkan kemudahan dan kelengkapan sumber yang mencukupi untuk pengajaran dan pembelajaran" bagi aspek pengajaran dan pembelajaran telah diubah kepada " Pihak sekolah memberikan kemudahan dan kelengkapan sumber yang mencukupi untuk pengajaran dan pembelajaran". Setelah itu soal selidik ini telah diuji semula kepada 10 orang guru di Sekolah Menengah Teknik Pontian, Johor pada 15 Julai 2007. analisis didapati nilai Alpha Cronbach bagi aspek pengajaran dan pembelajaran telah meningkat kepada 0.826 berbanding sebelum ini dan keseluruhan item mencapai Total Alpha Cronbach 0.902. Jadual 1 menunjukkan perubahan nilai Alpha Cronbach bagi setiap dimensi.

Jadual 1: Perubahan Nilai Alpha Cronbach Bagi Setiap Dimensi

Dimensi	Kajian Rintis 1	Kajian Rintis 2
Aspek Hubungan Sosial	0.840	0.836
Aspek Pengurusan	0.957	0.865
Aspek Pengajaran dan pembelajaran	0.683	0.826
Aspek Suasana	0.935	0.823
Nilai Alpha Keseluruhan	0.969	0.902

Set soal selidik ini terbahagi kepada 3 bahagian iaitu bahagian A, B dan C. Bahagian A mengandungi 6 soalan yang berkaitan latar belakang responden. Bahagian B mengandungi soalan-soalan yang berkaitan dengan aspek demografi sekolah. Manakala bahagian C pula mengandungi 40 soalan yang berkaitan dengan iklim sekolah. Iklim sekolah pula dibahagikan kepada empat aspek seperti dalam jadual 2.

Jadual 2 : Taburan item soal selidik mengikut aspek

Bil.	Aspek	Nombor item	Bilangan Item
1.	Hubungan Sosial	1,2,3,4,5,6,7,8,9,10	10
2.	Pengurusan	11,12,13,14,15,16,17,18,19,20	10
3.	Pengajaran dan pembelajaran	21,22,23,24,25,26,27,28,29,30	10
4.	Suasana	31,32,33,34,35,36,37,38,39,40	10
Jumlah			40

Responden dikehendaki menyatakan peringkat persetujuan ataupun tidak terhadap soalan-soalan yang dikemukakan. Tanggapan responden dalam bahagian ini diukur dengan menggunakan Skala Likert yang mengandungi lima peringkat jawapan dan responden hanya perlu memilih satu daripada pilihan tersebut. Mohd Najib (1999), menyatakan bahawa skala likert mengandungi lima nilai skor yang perlu dijawab.

Keputusan Keseluruhan Bagi Setiap Aspek Kajian

Berdasarkan kepada keseluruhan analisis data dan keputusan kajian yang telah diperolehi mengikut persoalan kajian dirumuskan seperti Jadual 3 di bawah.

Jadual 3 : Analisis Keseluruhan Peratusan dan Min Responden Yang Menjawab Persoalan Kajian

No.	Persoalan Kajian	Bilangan Item	Min	Tahap
1	Aspek Hubungan Sosial	10	3.931	Tinggi
2	Aspek Pengurusan	10	4.015	Tinggi
3	Aspek Pengajaran dan Pembelajaran	10	3.950	Tinggi
4	Aspek Suasana	10	3.713	Tinggi
Purata Keseluruhan			3.902	Tinggi

Sumber: Kajian Sebenar

Merujuk kepada Jadual 3 di atas menunjukkan analisis keseluruhan peratusan dan min responden yang menjawab persoalan kajian. Dapatan kajian menunjukkan min keseluruhan yang tertinggi adalah aspek pengurusan iaitu 4.015 diikuti aspek pengajaran dan pembelajaran dengan min 3.950, aspek hubungan sosial ialah 3.931, dan aspek suasana mempunyai min keseluruhan yang terendah iaitu 3.713. Purata min keseluruhan semua aspek yang dikaji ialah 3.902 dan berada di tahap yang tinggi. Secara keseluruhannya hasil kajian menunjukkan aspek pengurusan mencapai tahap tertinggi dalam kajian ini.

Perbincangan

Perhubungan sosial yang baik amat diperlukan dalam menjalankan tugas sebagai seorang pendidik. Cara komunikasi, pergaulan, semangat kekitaan yang mesra menjamin suasana kerja yang harmoni. Berdasarkan Jadual 4.12, dapatan kajian menunjukkan kewujudan semangat kekitaan dan perpaduan (Item 1), hormat menghormati dan memahami hak setiap individu (Item 2), kepercayaan kepada guru untuk melakukan kerja (Item 8), bebas mengeluarkan pendapat berkaitan sekolah (Item 9) dan kerjasama antara pentadbir dan guru (Item 10) adalah berada pada tahap tinggi serta mendapat peratusan yang baik. Ini selaras dengan kajian sebelum ini yang dijalankan oleh Mohd. Aiman (2007), menyatakan bahawa hubungan yang baik adalah perlu bagi setiap warga sekolah dalam menjayakan misi serta matlamat sekolah. Selain itu, ini juga menunjukkan satu iklim yang sihat dalam membina sekolah yang berkesan. Ini bertepatan dengan pendapat Mok Soon Sang (2003), yang menyatakan aspek sosial perlu merangkumi nilai hormat-menghormati, rasa bertanggungjawab, bekerjasama, perpaduan, kemesraan dan juga keadilan di dalam lingkungan sekolah itu sendiri.

Aspek pengurusan merupakan satu teras yang perlu ada dalam organisasi sekolah agar setiap bidang dan kerja akan lebih teratur. Aspek pengurusan sekolah dapat dilihat di bahagian pengurusan pejabat, akademik, kurikulum, disiplin dan lainlain lagi yang memerlukan satu jawatankuasa atau individu memegang tanggungjawab. Berdasarkan kepada Jadual 4.13, aspek pengurusan pada keseluruhannya berada pada tahap tinggi di mana pihak pengurusan tertinggi iaitu pengetua berfikir terbuka dan boleh menerima kritikan (Item 11), sekolah berusaha membawa perubahan yang baik (Item 12), pengetua mendapat sokongan padu daripada guru-guru (Item 14), pengetua melibatkan diri dalam pelaksanaan semua program dan projek sekolah (Item 15), pengetua berupaya membuat keputusan yang bijak dan adil (Item 13) serta pihak sekolah dapat menyediakan senarai tugas yang lengkap. Dapatan ini sealiran dengan Esah Sulaiman (2003) yang menyatakan tugas pengurus adalah menjadi lambang kejayaan dan

kegagalan organisasi. Lazimnya, seorang pengurus yang dilantik untuk menerajui organisasi besar merupakan mereka yang terpilih dan diberi kepercayaan bagi menaikkan prestasi organisasi berkenaan. Begitu juga halnya dengan sekolah, perlantikan seseorang pengetua bukan kerana jumlah tahun perkhidmatannya tetapi berdasarkan kemampuannya untuk memajukan sekolah dan pendidikan.

Namun dari aspek pengurusan berdasarkan kajian ini juga terdapat perkara yang mendapat peratusan yang sederhana walaupun berada pada tahap tinggi seperti pembahagian jadual waktu yang seimbang, adil dan praktikal (Item 18). Untuk mendapatkan kerjasama daripada semua pihak, ianya bergantung kepada interaksi antara pengetua dan kakitangan sekolah. Komunikasi yang terbatas atau komunikasi sehalu antara pengetua dan guru akan menyebabkan sesuatu idea akan dibiarkan sahaja oleh guru-guru. Mohd Ismail (2006) menyatakan komunikasi merupakan nadi sesebuah sekolah dalam menentukan keberkesanan dan kelicinan perjalanan operasi organisasi sekolah. Ini membuktikan bahawa jika pengetua hanya menggunakan komunikasi sehalu adalah sukar untuk menerima pandangan guru-guru dan boleh menyebabkan aspek pengurusan juga bertambah lemah.

Pengajaran dan pembelajaran merupakan bidang utama sekolah yang menjadi tugas pengetua dan guru-guru menjalankan amanah negara untuk mendidik anak bangsa. Cogan (1958) menyatakan bahawa guru yang bersistem adalah sebenarnya seorang guru berkomitmen, teratur dan sistematik dalam bilik darjah dari segi penyusunan gerak kerja dalam proses pengajaran dan pembelajaran. Berdasarkan jadual 4.14, dapatan kajian menunjukkan aspek pengajaran dan pembelajaran berada pada tahap tinggi dari segi penilaian yang dilakukan terhadap kemajuan murid dapat dijalankan secara berterusan (Item 30). Selain itu juga, Pihak sekolah juga sentiasa memberikan rangsangan kepada pelajar untuk meningkatkan pencapaian dan kemajuan dalam pembelajaran (Item 24 dan 26) serta setiap murid juga di beri peluang untuk mengembangkan potensi ke tahap yang maksima (Item 22). Sekolah juga menggalakkan proses pembelajaran secara tidak formal (Item 7) kepada murid agar memberikan rangsangan pengajaran dan pembelajaran menjadi lebih menarik.

Aspek suasana sekolah mempengaruhi individu atau kumpulan yang terlibat dalam proses pengajaran dan pembelajaran. Suasana yang selesa dan lengkap akan memudahkan lagi pembelajaran dan pengajaran serta dapat dilakukan dengan pelbagai kaedah yang menarik. Berdasarkan jadual 4.15, dapatan kajian menunjukkan pihak sekolah dapat mewujudkan kantin yang diurus dengan baik dan teratur (Item 35) serta terdapatnya pepohon, pokok bunga dan perhiasan di persekitaran sekolah (Item 31). Begitu juga sekolah mempunyai persekitaran yang selamat dan teratur (Item 34) dan dapat menerapkan budaya sayangkan keindahan dan keceriaan dipupuk di kalangan warga sekolah (Item 40). Menurut Ee Ah Meng (1994), kebersihan kawasan sekolah yang tidak terjamin memberi gangguan rangsangan kepada pelajar dan kekurangan bahan bantuan mengajar guru menjadi penghalang dalam proses pengajaran dan pembelajaran.

Dapatan turut menunjukkan suasana sekolah dan bilik darjah ceria dan bersih (Item 33) berada pada tahap sederhana. Begitu juga dengan kawasan sekolah yang mempunyai ruang untuk aktiviti luar kelas (Item 36), keselesaan pusat sumber untuk digunakan oleh pelajar dan guru serta kelengkapan yang disediakan dalam bilik guru (Item 38 dan 39) juga berada pada tahap sederhana. Selaras dengan kajian sebelum ini, menyatakan bahawa guru dan pelajar memerlukan peralatan, sumber dan keadaan persekitaran yang sesuai bagi membina keinginan untuk mengajar dan belajar (Mohd. Aiman, 2007). Dapatan menunjukkan keadaan tandas bersih dan selesa (Item 37) serta kemudahan fizikal yang lengkap (Item 32) berada pada tahap sederhana dan peratusan yang rendah. Kebersihan tandas selalu menjadi isu di sekolah yang melibatkan para pelajar.

Keadaan tandas pelajar seringkali dilihat kotor dan berbau serta seringkali mengganggu suasana persekitaran dan mencatatkan keindahan sekolah.

Rujukan

- Abdul Rauf Dalip dan T. Subahan Mohd. Meerah (1991). *Isu-isu Latihan Mengajar*. Petaling Jaya: Fajar Bakti Sdn. Bhd.
- Asmah Hj. Ahmad (1989). *Pedagogi 1*. Petaling Jaya: Longman Sdn. Bhd.
- Azaiah Abd. Latib (2005). *Pengaruh Iklim Sekolah Terhadap Pencapaian Prestasi Kerja Guru di Sekolah Menengah Daerah Johor Bahru*. Universiti Teknologi Malaysia. Projek Sarjana Muda.
- Cogan, M.L. (1958). The Behaviour of Teachers and The Productive Behaviour of Their Pupils: I. Perceptions Analysis II. Traits Analysis. *Journal of Experimental Education*, 89-105.
- Ee Ah Meng (1994). *Psikologi Dalam Bilik Darjah*. Kuala Lumpur: Fajar Bakti Sdn. Bhd.
- Esah Sulaiman (2003). *Amalan Profesionalisme Perguruan*. Skudai: Universiti Teknologi Malaysia.
- Finlayson, D.S. (1973). *Measuring School Climate*. *Trends In Education*, 19-27.
- Fox, R. S. (1995). *An Introduction To Teaching : Psycological Perspectives 1995*. Blackwell : Oxford UK and Cambridge USA.
- Gagne, R.M. (1970). *The Condition of Learning (Edisi Kedua)*. New York: Holf, Rinchart & Winston.
- Haplin, A.W. dan Croft, D.B. (1962). *The Organizational Climate of School*. Chicago: Midnest Administration Centre of The University of Chicago.
- Hoy, W.K. (1990). Organizational Climate and Culture; Conceptual Analysis of The School Workplace. *Journal of Educational and Psychological Consultant*.
- Hoy, W.K. and Miskel, C.G. (1996). *Educational Administration, Theory, Research and Practice (4th Ed)*. New York: Mc Grew-Hill.
- Hoyle, F. (1986). *The Poitics and School Management*. London: Hodder and Stougton.
- Kamaruddin Akhiar (2000). *Perlaksanaan Pendidikan Reka Cipta Dalam Mata Pelajaran Kemahiran Hidup di Sekolah Gred A di Daerah Muar, Johor*. Satu Tinjauan. Universiti Teknologi Malaysia. Projek Sarjana Muda.
- Kamus Dewan* (1994). Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Lee Shok Mee (1995). *Murid dan Proses Pembelajaran*. Kuala Lumpur: Kumpulan Budiman Sdn. Bhd.
- Md. Nor Bakar dan Esah Sulaiman (2001). *Horizon Pendidikan: Kemahiran Asas Pengajaran*. Skudai: Universiti Teknologi Malaysia.
- Mohd. Aiman Nazmi (2007). *Tahap Iklim Sekolah Guru-Guru Yang Menyertai Program PKPG Kemahiran Hidup di Fakulti Pendidikan*. Universiti Teknologi Malaysia. Projek Sarjana Muda.
- Mohd. Daud Hamzah (1994). *Reka Bentuk Kurikulum Sekolah*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.